

تعقیبات نماز

امامان معصوم (علیهم السلام) فرموده‌اند: بعد از سلام نماز، زود باب این گفت‌وگو را نبندید مقداری ادامه دهید و با این عمل به خداوند ثابت کنید که دوست ندارید این دیدار زود تمام شود. بنابراین، پرداختن به تعقیبات و نیایش‌های بعد از نماز، اوج بندگی را نشان می‌دهد. گفتنی است، معصومان (علیهم السلام) در این باره، توصیه‌ها و نیایش‌هایی را بیان و انشا کردند.

شایان ذکر است، ما دو نوع تعقیبات داریم؛ «تعقیبات مشترک» که برای همه نمازهاست و «تعقیبات مختص» که برای بعضی از نمازهاست. خواندن تعقیبات، نشان‌دهنده ادب ماست و با این عمل به خدا می‌گوییم: خدایا، دوستت داریم.

بهترین تعقیبات نماز

بهترین تعقیب نماز، ذکر تسبیحات حضرت زهرا (علیها سلام) است که طبق روایات، ثواب هزار رکعت نماز مستحبی را دارد. البته در متون دعایی، مانند کتاب شریف *مفاتیح الجنان* شیخ عباس قمی (ر.ه)، تعقیبات دیگر نیز ذکر شده است.

تسبیحات حضرت زهرا (علیها سلام)

حضرت زهرا (علیها سلام) که از کارهای خانه احساس خستگی کرده بود، نزد پیامبر اسلام (صلی الله و علیه و آله) آمد و از ایشان تقاضای کمک کرد. پیامبر (صلی الله و علیه و آله) فرمود: هر وقت به سختی افتادی و بعد از نمازها و هنگام خواب این ذکرها را بگو: ۳۴ بار «الله اکبر»، ۳۳ بار «الحمد لله» و ۳۳ بار «سبحان الله». حضرت زهرا (علیها سلام) وقتی به خانه آمد، سخنان پیامبر (صلی الله و علیه و آله) را برای حضرت امیر (علیه السلام) بیان کرد. امیرالمؤمنین (علیه السلام) می‌فرماید: بعد از آن، همواره این ذکرها را هنگام خواب و بعد از نمازها می‌خوانم.^۱

تاریخچه تسبیح

حضرت فاطمه (علیها سلام) با نخ پشمی‌ای که صد تا گره روی آن زده بود، تسبیحی درست کرد و ذکرها را با این تسبیح می‌گفت، تا این که واقعه احد پیش آمد. این بار از خاک تربت حضرت حمزه سیدالشهدا تسبیح درست کرد. دیگران هم از ایشان یاد گرفتند. بعد از این که واقعه کربلا پیش آمد، امامان (علیهم السلام) تسبیحشان را از خاک کربلا درست می‌کردند. ایشان به شیعیان خود توصیه می‌کردند که تسبیح تربت امام حسین (علیه السلام) دستشان باشد؛ و حتی اگر ذکر نگویند، برای آن‌ها ثواب نوشته می‌شود.^۲

سجده شکر

از تعقیباتی که خیلی به ما توصیه شده، سجده شکر است؛ یعنی هنگامی که نماز تمام شد، دوباره پیشانی را به سجده بگذاریم و خدا را شکر کنیم، چراکه توانستیم با او دیدار و گفت‌وگویی داشته باشیم.

^۱ ذخایرالعقبی، ص ۵۰.

^۲ احتجاج، ج ۲، ص ۳۱۲؛ بحار الأنوار، ج ۵۳، ص ۱۶۵، ج ۴، من لا یحضره الفقیه، ج ۱، ص ۲۶۸؛ وَ مَنْ كَانَ مَعَهُ سُبْحَةٌ مِنْ طِينِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ ع كَتَبَ مَسْحًا وَ إِنْ لَمْ يَسْبَحْ بِهَا وَ التَّسْبِيحُ بِالْأَصَابِعِ أَفْضَلُ مِنْهُ بَعْضُهَا لِأَنَّهَا مَسْئُولَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

نمازهای نافله

نمازهای واجب در شبانه‌روز هفده رکعت است. دو برابر این، یعنی ۳۴ رکعت، نماز نافله داریم. نافله یعنی «اضافه». خواندن این نافله‌ها مستحب و نشان‌دهنده عشق ما به نماز است. نافله نماز صبح دو رکعت قبل از نماز صبح است. نافله نماز ظهر چهار تا دو رکعت قبل از نماز ظهر است. نافله نماز عصر چهار تا دو رکعت قبل از نماز عصر است. نافله نماز مغرب دو تا دو رکعت قبل از نماز مغرب است. کوتاه‌ترین نماز نافله، نافله نماز عشا است که دو رکعت نشسته بعد از نماز عشا است. یازده رکعت نیز نافله نماز شب است. از آن جا که هر دو رکعت نشسته، حکم یک رکعت کامل را دارد، جمع نافله‌های روزانه به ۳۴ عدد می‌رسد.

البته نمازهای مستحبی دیگری نیز وجود دارد که برخلاف تصور بعضی افراد، برای پیرزن‌ها، پیرمردها و بازنشسته‌ها نیست. انسان در طول زندگی بسیار به تلاطم‌ها و مشکلات برخورد می‌کند که در همه آن‌ها به مدد خداوند محتاج است. امامان (علیهم السلام) ما برای رفع این مشکلات، نمازهای مستحبی را پیشنهاد دادند. ستاد اقامه نماز کتابی به نام «نمازهای مستحبی» منتشر کرد و در آن به ۳۵۰ نوع نماز مستحبی اشاره می‌شود. با توجه به مطالب پیش گفته، روشن می‌شود که نمازهای مستحبی را باید در جوانی خواند.

اهمیت نماز جعفر طیار و طریقه خواندن آن

طبق نظر امام خمینی (ره) در بین نمازهای مستحبی، «نماز جعفر طیار» برترین نماز است و حکم کیمیا را دارد. پیامبر (صلی الله و علیه و آله) به جعفر طیار مأموریتی داد که سیزده سال طول کشید. همه مسلمانان قاره آفریقا، مدیون جعفر ابی طالب هستند. وقتی او برگشت، پیامبر (صلی الله و علیه و آله) فرمود: باید از او استقبال رسمی شود. او و همسرش آسماء بنت عمیس، سه پسری که خدا به آن‌ها داده بود وارد شدند. مردم فکر می‌کردند پیغمبر (صلی الله و علیه و آله) جایزه گران‌بهایی به او بدهد، چراکه او پادشاه حبشه را مسلمان کرده بود، جمعی از کشیش‌ها به دست او مسلمان شده بودند و خدمات فراوانی انجام داده بود؛ اما پیامبر (صلی الله و علیه و آله) نمازی به او هدیه داد که تا دنیا دنیا است، هر کس این نماز را می‌خواند، بهره‌ای به جعفر بن ابی طالب هم می‌رسد. این نماز، دو تا دو رکعتی است. بعد از تکبیر الاحرام و سوره حمد، پانزده بار تسبیحات اربعه می‌گوییم. سپس به رکوع می‌رویم. بعد از ذکر رکوع ده بار تسبیحات اربعه می‌گوییم. از رکوع برمی‌خیزیم و ده بار همان ذکر را می‌گوییم. ده بار در سجده، ده بار هنگام نشستن، ده بار در سجده دوم و ده بار در نشستن دوم این ذکر را می‌گوییم. بنابراین، در هر رکعت، ۷۵ بار ذکر تسبیحات اربعه تکرار می‌شود. روایت شده: نماز جعفر طیار دوازده هزار حسنه دارد، چراکه سیصد بار ذکر تسبیحات اربعه در آن آمده است. تسبیحات اربعه نیز دارای چهار فراز است. پس جمع ثواب‌ها ۱۲۰۰ می‌شود. از آن جایی که هر کار خوب ده حسنه برایش نوشته می‌شود، خواندن نماز جعفر طیار، دوازده هزار ثواب دارد.

نماز آیات

یکی از نمازهای واجب، «نماز آیات» است. در زمان جاهلیت فکر می‌کردند هر حادثه‌ای که در طبیعت رخ می‌دهد، ربّ جداگانهای دارد؛ مثلاً: ربّ آتش، ربّ خورشید، ربّ باران، ربّ باد و... . پیامبر اسلام آن‌ها را هدایت فرمود و ربّ همه آن‌ها را «رب العالمین» معرفی کرد. سپس دستور آمد که مسلمانان هنگام دیدن خورشید گرفتگی، ماه گرفتگی، زلزله و... باید نماز

بخوانند؛ یعنی این‌ها را از نشانه‌های خدا بدانند. نماز آیات دو رکعت است. بعد از حمد سوره‌ای را پنج قسمت می‌کنیم و بعد از هر قسمت به رکوع می‌رویم و می‌ایستیم؛ در حقیقت، این نماز دو رکعتی، ده رکوع دارد.

نماز باران

نماز باران، گویای این نکته است که ما خداوند متعال را همه کاره جهان می‌دانیم. بعضی این‌گونه تصور می‌کنند که ما وقتی نماز باران می‌خوانیم، یعنی به برنامه‌ریزی یا اسباب و علل اعتقاد نداریم، چراکه باران قانون دارد! ما آن قوانین را قبول داریم؛ آن قوانین، مخلوق خدا هستند. همان خدایی که از مسیر مشخص شده باران می‌فرستد، می‌تواند از مسیر دیگری نیز برای جمعی از بندگانش باران بفرستد. خودش در قرآن فرموده:

﴿قُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيَمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا﴾^۳ در پیشگاه خدا استغفار کنید؛ خداوند، گناهان شما را می‌بخشد و باران فراوان برایتان می‌فرستد و جنگل‌ها و بادها را انبوه می‌کند و آب‌ها را زیاد می‌کند.

اهمیت نماز جماعت در اسلام

نماز جماعت، برنامه‌ای اجتماعی است. خداوند متعال، یکی از ابعاد دین اسلام، بعد اجتماعی آن است. پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله) اولین نماز را در مکه به جماعت برگزار کردند؛ همراهان پیامبر (صلی الله و علیه و آله) حضرت امیر (علیه السلام) و حضرت خدیجه (علیها سلام) بودند. پیغمبر فرمود: دو تا از یکی بهتر است، سه تا از دو تا بهتر است، چهار تا از سه تا بهتر است، پنج تا از چهار تا بهتر است؛ مسلمان‌ها! منسجم و متحد باشید.^۴

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله) هم چنین فرمودند: «مَنْ سَمِعَ النَّدَاءَ فَلَمْ يُجِبْهُ مِنْ غَيْرِ عِلَّةٍ فَلَا صَلَاةَ لَهُ»؛ هر که صدای اذان را بشنود و بی دلیل پاسخ نگوید، او نماز نخوانده است. و نیز فرمود: همه، به خصوص همسایه‌های مسجد باید در جماعت حاضر شوند.^۵

ماجرای شخص روستایی و نماز جماعت

شخصی به پیامبر (صلی الله و علیه و آله) عرض کرد: من به همراه همسر و بچه‌هایم و چند تا کارگر در روستا زندگی می‌کنیم. در این روستا، مسجد و اجتماعی نیست؛ البته خانم و بچه‌ها و آن چند تا کارگر به من اقتدا می‌کنند و نمازمان را به جماعت می‌خوانیم. پیامبر (صلی الله و علیه و آله) آن شخص را تشویق کرد و فرمود: فرشته‌ها نیز به شما اقتدا می‌کنند. عرض کرد: گاهی بچه‌ها مشغول کاری هستند و فقط من و همسر نماز را به جماعت می‌خوانیم. پیغمبر (صلی الله و علیه و آله) دوباره او را تشویق کرد. عرض کرد: گاهی خانم من عذری دارد و من تنها نماز می‌خوانم. حضرت فرمود: چون دوست داری نماز را به جماعت بخوانی، آن وقت هم که تنها می‌خوانی، نماز تو در حکم نماز جماعت است.

ثواب شرکت در نماز جماعت

درباره ثواب نماز جماعت، در روایات آمده است: اگر در نماز جماعت یک نفر اقتدا کند، پاداش هر رکعت آن نماز ۱۵۰ نماز است؛ دو نفر اقتداء کنند، پاداش هر رکعت ۶۰۰ نماز است؛ سه نفر اقتداء کنند، ۱۲۰۰ نماز است؛ چهار نفر اقتدا کنند، پاداش هر رکعت ۲۴۰۰، پنج نفر ۴۸۰۰، شش نفر ۹۶۰۰، هفت نفر ۱۹۲۰۰، هشت نفر ۳۶۴۰۰، نه نفر ۷۲۸۰۰ و اگر تعداد اقتداکنندگان ده نفر و بیشتر شوند، ثواب یک رکعت آن نماز را کسی نمی‌تواند بنویسد؛ حتی اگر دریاها مرکب، جنگل‌ها قلم، آسمان‌ها کاغذ و جن و انس نویسنده شوند!^۶

آثار نماز جماعت

یکی از حسرت‌های روز قیامت غفلت از نماز جماعت و نرفتن به مسجد است. بسیاری از آثار نماز مانند: هم‌دلی، همکاری، هم‌زبانی، هم‌فکری و... در نماز جماعت آشکار می‌شود. هنگامی که باسواد، بی‌سواد، مهندس، پزشک، روحانی، کشاورز، کارگر، کودک، نوجوان، میان‌سال، بزرگ‌سال، پیر، زن و مرد به مسجد بیایند و کنار هم بنشینند، آن‌گاه احوال هم را می‌پرسند و با مشکلات هم آشنا می‌شوند. هر کدام از این افراد، مهارت و تخصصی دارند، که آن را صمیمانه در اختیار هم قرار می‌دهند؛ از

^۴ نهج الفصاحة (مجموعه کلمات قصار حضرت رسول صلی الله علیه و آله)، ص: ۱۶۵؛ اثنان خیر من واحد و ثلاثة خیر من اثنین و أربعة خیر من ثلاثة فعلیکم بالجماعة.

^۵ بحارالانوار (چاپ بیروت)، ج ۸۵، ص ۹۸.

^۶ وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۴۷۹.

^۷ مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۴۴۴.

این رو، مشکلات جامعه به صورت خودجوش و داوطلبانه حل می‌شود. پس خواندن نماز در مسجد و به جماعت، از زیبایی‌های اسلام است.

سخن گلاستون درباره نماز جماعت

از گلاستون^۸ نقل شده: تا مسلمان‌ها اذان و نماز جماعت را ندارند، نمی‌توانیم آن‌ها را شکست بدهیم، چراکه آن‌ها از نظر اجتماعی با هم هم‌آهنگ و یک‌صدا هستند.

نماز جماعت در احادیث

در روایات آمده: نماز جماعت شبیه کار فرشتگان است، چراکه فرشتگان با نظم و انسجام، خدا را تسبیح می‌گویند. از پیامبر گرامی اسلام (صلی الله و علیه و آله) روایت شده:

صَلَاةُ الرَّجُلِ فِي جَمَاعَةٍ خَيْرٌ مِنْ صَلَاتِهِ فِي بَيْتِهِ أَرْبَعِينَ سَنَةً قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! صَلَاةٌ يَوْمٌ؟ فَقَالَ (صَلَّى اللَّهُ وَ عَلَيْهِ وَ آله) : صَلَاةٌ وَاحِدَةٌ؛^۹ انسان نماز را به جماعت بخواند، بهتر از این است که چهل سال در خانه‌اش فرادا بخواند. سؤال شد: منظورتان نمازهای یک روز است که از نمازهای چهل سال بهتر است؟ فرمود: نه، یک نماز.

ایشان در جایی دیگر فرمودند: اگر من نماز صبح را به جماعت بخوانم، خوش‌تر دارم از آن که شب تا صبح شب‌زنده‌داری کنم.^{۱۰}

ویژگی‌های امام جماعت

یکی از زیبایی‌های نماز جماعت این است که امام جماعت باید داناتر، پاک‌تر و متقی‌تر از همه باشد. در واقع، امام جماعت به نمایندگی از نمازگزاران با خدای رحمان راز و نیاز می‌کند؛ از این روست که در رکعت اول و دوم نماز جماعت، مأمومان سکوت می‌کنند و امام جماعت به نمایندگی از آن‌ها سوره «حمد» و سوره‌ای دیگر را می‌خواند. در روایات آمده: «فقدموا افضلکم»^{۱۱} بافضیلت‌ترین فرد را امام جماعت قرار دهید. «فقدموا خیارکم»^{۱۲} بهترین خودتان را امام جماعت قرار دهید.

پیامبر گرامی اسلام (صلی الله و علیه و آله) وقتی می‌خواستند وارد مدینه شوند، در روستای قبا مسجد ساختند. هنگامی که به مدینه وارد شدند، مسجدالنبی را ساختند و بعد هم، مسجد محلات و روستاها را ساختند. برای هر مسجدی، امام جماعت لازم بود که پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله) کسی که آگاهی‌اش به احکام و قرآن بیشتر، وقت‌شناس‌تر، محبوب‌تر و زیباتر بود را برای این کار، منصوب می‌کردند. احادیثی که به دست ما رسیده، این شاخص‌ها را برای امام جماعت معرفی می‌کند: کسی که قرائت نمازش بهتر باشد، کسی که در هجرت پیش‌قدم باشد، کسی که دین‌شناس‌تر و در مراتب علمی برتر باشد، کسی که سن بالاتری دارد، کسی که زیباتر و خوش‌روتر باشد، و اگر در منزل نماز جماعت برگزار می‌شود، صاحب منزل مقدم است و اگر در جایی است که مرتباً کسی نماز می‌خواند، همان کسی که مرتب نماز می‌خواند، مقدم است.

^۸ سیاستمدار برجسته انگلیسی

^۹ کنز العمال، ج ۸، ح ۲۲۷۹۲.

^{۱۰} مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۶، ص ۴۴۶.

^{۱۱} من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۳۷۷.

^{۱۲} همان.

اهمیت «عدالت» در بحث جماعت

در فقه شیعه، «عدالت» یکی از شروط امام جماعت است. بعضی اشکال می‌کنند که: چرا زودتر کسی جلو نمی‌ایستد تا مأمومان معصل نشود؟! پاسخ اشکال مزبور این است که: علاوه بر این که باید امام جماعت قرائت نمازش صحیح باشد، مأمومان نیز عدالت او را تأیید کنند و او را شخص عادل بدانند.

اهمیت «مسجد» در احادیث

در روایت آمده:

المؤمن في المسجد كالسمك في الماء والمنافق في المسجد كالطير في القفص؛^{۱۳} مؤمن در مسجد مثل ماهی در آب و منافق در مسجد مثل پرنده در قفس است که می‌خواهد بیرون بیاید.

باید رفت و آمد و انسمان به مسجد را بیشتر کنیم. در روایات آمده: مُرده‌ها هیچ‌گاه آرزو نمی‌کنند به دنیا برگردند، مگر وقت‌هایی که از کنار مسجدی گذر کنند. در آن هنگام حسرت می‌خورند که ای کاش دوباره برگردند، زنده شوند و بار دیگر به مسجد بیایند.^{۱۴}

روایات بسیاری درباره پاداش روشنائی مسجد، مفروش کردن مسجد، تمیز کردن مسجد، احترام گذاشتن به مسجد، ادب کردن نسبت به فضای مسجد و مسجدی‌ها از امامان معصوم (صلی الله و علیه و آله) به دست ما رسیده است.

چرا بعضی نماز جماعت و مسجد نمی‌آیند؟

در پاسخ به این سؤال باید گفت: بعضی افراد از پاداش نماز جماعت و مسجد غافل هستند، بعضی از بدرفتاری و بداخلاقی نمازخوان‌ها ناراحت هستند، بعضی به خاطر امام جماعت نمی‌آیند، بعضی به خاطر هم‌فکر نبودن با امام جماعت یا دیدگاه‌های سیاسی او به مسجد نمی‌آیند، بعضی به خاطر مشغولیت‌های اقتصادی، اجتماعی و رفتاری‌های روزمره خودشان را محروم می‌کنند و بعضی از برخورد سرد افراد مسجد دل‌سرد شده‌اند؛ البته هیچ کدام از این‌ها در روز قیامت، دلیل موجهی نیست. اگر از این امام جماعت خوشتان نمی‌آید، به امام جماعت دیگری در جای دیگر اقتدا کنید؛ اگر از این مسجد خوشتان نمی‌آید، مسجد دیگری انتخاب کنید؛ اما هیچ‌گاه خودتان را از جماعت و از مسجد محروم نکنید. می‌توانیم به اتفاق افراد خانواده، پدرها با پسرها و مادرها با دخترها در جماعت شرکت کنیم؛ از هفته‌ای یک بار شروع کنیم و آرام آرام تعدادش را افزایش دهیم؛ با این تصمیم، این امانت به نسل‌های بعد منتقل می‌شود.

^{۱۳}. تحفة (الاحوذی)، ج ۷، ص ۵۸.

^{۱۴}. \$\$\$.

تقلید و اهمیت یادگیری احکام شرعی

نماز مسافر

کسی که به سفر می‌رود، نمازهای چهاررکعتی را باید دوررکعتی بخواند (البته با شرایطی که در رساله‌های عملیه به تفصیل بیان شده است).

بحث تقلید و احکام شرعی

واجب است مسلمانان با احکام دینشان آشنا شوند. داشتن رساله کافی نیست؛ اعضای خانواده باید این رساله را در طول سال بخوانند و بقیه گوش کنند. باید آن را مرور و تکرار کنند. رساله‌های عملیه از احکام تقلید شروع می‌شوند و در ادامه، احکام مطهرات، نجاسات، نماز، روزه، مسائل اقتصادی، مسائل خانواده، مسائل اجتماعی و... بیان می‌شود. یک از مسئله‌های رساله‌های عملیه این است: دانستن مسائلی که مکلف غالباً به آن نیاز دارد، واجب است.

اهمیت یادگیری احکام شرعی

در جبهه یک برادری به من گفت: حاج‌آقا! امشب فهمیدم که اشتباهی غسل می‌کردم. گفتم: چطور غسل می‌کردی؟ گفت: اول سمت راست، بعد سر و گردن و بعد سمت چپ! من متغیر شدم و گفتم: چند سال دارید؟ گفت: ۴۵ سال! می‌دانستم تمام نمازهای سی سال گذشته را باید دوباره بخواند (در خصوص احکام فقهی هر شخص مکلفی، باید به رساله عملیه مرجع خود رجوع کند). گفتم: یکی - دو ساعت صبر کن تا با علمایی که سراغ دارم، تماس بگیرم. ایشان گفتند: هیچ راهی ندارد؛ او غسلش را اشتباه انجام داده و تمام نمازهایی را که با این غسل خوانده، باطل است؛ فقط یک راه دارد و آن این که بین اهل چه شهری است. اگر در روستایی زندگی می‌کرده که هیچ عالم، معلم و کتابی نبوده و او همین اندازه یاد گرفته و عمل کرده، امید است که نمازش درست باشد. به این شخص گفتم: اهل کجایی؟ گفت: تهران. در تهران، که همه جا مسجد، کتابخانه، مدرسه، حسینیه، هیئت و... است؛ پس معلوم است که آن شخص کوتاهی کرده است. از همین جا روشن می‌شود که یادگیری احکام شرعی چقدر مهم است؛ بنابراین، دلیل تکرار احکام از سوی اساتید نیز در همین نکته است.

نماز جمعه و اهمیت آن

نماز جمعه، اجتماع هفتگی مسلمانان است. امانتی است که انقلاب اسلامی ایران آن را زنده کرد و امام عزیز به آن افتخار می‌کرد. در سوره «جمعه» آمده:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَ ذَرُوا الْبَيْعَ﴾^{۱۰} ای مردان و زنان

بایمان، هر گاه صدای اذان جمعه بلند شد به سوی ذکر خدا بشتابید و کسب و کار را کنار بگذارید.

در روایات آمده: فرشته‌ها صبح جمعه به محل نماز جمعه می‌آیند و هر که زودتر بیاید، اسمش را زودتر می‌نویسند.^{۱۱} نماز جمعه، نشان‌دهنده بُعد سیاسی و اجتماعی اسلام است؛ نشان‌دهنده هم‌دلی، هم‌بستگی، گفت‌وگو و طرح مسائل سیاسی و اجتماعی، و نیز بیان نیازهای جامعه اسلامی است.

^{۱۰} جمعه: ۹.

^{۱۱} مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۴.

اهمیت نماز جمعه نزد پیامبر (صلی الله و علیه و آله)

«مصعب بن عمیر» اولین مبلغی بود که پیغمبر (صلی الله و علیه و آله) اعزام فرمود. مصعب در مدینه نماز جمعه برگزار کرد. در مکه اقامه نماز جمعه ممکن نبود. پیامبر (صلی الله و علیه و آله) روز جمعه به مدینه آمدند. همان روز، اولین نماز جمعه را برگزار کردند.

در نماز جمعه روحیه اخوت و برادری تقویت می‌شود، نیروهای اسلام منسجم می‌گردند، مسلمانان از نظر فکری، سیاسی، اجتماعی رشد می‌کنند، روحیه جمع‌گرایی مسلمانان بیشتر می‌شود و مرکزی برای بسیج مردم است.

سیره اصحاب پیامبر (صلی الله و علیه و آله) درباره نماز جمعه

امام صادق (علیه السلام) فرمودند:

كَانَ أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ (صَلَّى اللهُ وَ عَلَيْهِ وَ آله) يَتَجَهَّزُونَ لِلْجُمُعَةِ يَوْمَ الْخَمِيسِ؛^{۱۷} اصحاب پیغمبر از روز پنج‌شنبه خودشان را برای نماز جمعه آماده می‌کردند.

کلام امام خمینی (ره) درباره نماز جمعه

ایشان در این باره فرمودند:

نماز جمعه، نمایشی از قدرت سیاسی و اجتماعی اسلام است و باید هر چه باشکوه‌تر و پرمحتواتر اقامه شود. ملت عظیم و عزیز با شرکت خود باید این سنگر اسلامی را هر چه عظیم‌تر و بلندپایه‌تر حفظ نماید، تا به برکت آن توطئه‌های خائنان و دسیسه‌های مفسدان خنثی شود.^{۱۸}

نماز عید و اهمیت آن

در دین مبین اسلام، دو نماز عید تشریح شده است که هر دو نماز، پایان تکلیف است؛ یکی نماز عید فطر و دیگری نماز عید قربان. مسلمان‌ها سی روز، روزه می‌گیرند و بعد جشن می‌گیرند که ما تکلیفمان را انجام دادیم. معلوم می‌شود عید در اسلام برای بی‌کاری نیست، بلکه عید برای کار کردن است. هر که کار می‌کند، باید جشن بگیرد؛ هر که تکالیفش را انجام می‌دهد، باید خوشی کند. عید دیگری هم داریم که برای حاجیان است. آنان وقتی مراسم و مناسک حج را انجام دادند، شادمانی می‌کنند. در نماز عید فطر و عید قربان نیز کمک به فقرا، جمع‌گرایی، رغبت به خداوند، تضرع و نالیدن به درگاه خداوند و... جلوه‌گر است.

سخن پایانی

یکی از موضوعاتی که در این کتاب، آن‌گونه که باید به آن پرداختیم و بحث مفصلی را می‌طلبد، مسئله «شیوه‌های دعوت به نماز» است که ان‌شاءالله در برنامه‌های آینده، به این موضوع خواهیم پرداخت. حتماً این کتاب، دارای نواقص و کمبودهایی است. از مخاطبان گرانقدر عذرخواهی کرده و از ایشان التماس دعا دارم. امید است، پروردگار متعال همه ما را مشمول لطف و عنایت خود قرار دهد.

^{۱۷}. کافی، ج ۳، ص ۴۱۵.

^{۱۸}. مجلات عقیدتی، فرهنگی، اجتماعی گلبرگ، مرداد ۱۳۸۲، شماره ۴۱، ص ۱۹.